

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.fs@regeringskansliet.se

Stärkt kompetens i vård och omsorg (SOU 2019:20)

S2019/02078/FS

Sammanfattning

Konkurrensverket gör bedömningen att införandet av skyddade yrkestitlar kan leda till rekryteringsproblem genom att de minskar inträdet till arbetsmarknaden och högre kostnader för kommuner, regioner och privata vårdgivare, eftersom en del av de som i dag arbetar som undersköterskor kan komma att lämna yrket. Skyddade yrkestitlar leder generellt till inträdeshinder på marknader som kan vara negativa för konkurrensen. Konkurrensverket avstyrker därför utredningens förslag.

Skyddad yrkestitel för yrket undersköterska

Utredningen har haft i uppdrag att föreslå hur yrket undersköterska kan regleras i syfte att öka kvaliteten och säkerheten i hälso- och sjukvården och omsorgen. Utredningen anser att det saknas i dag en enhetlig utbildning och kompetenskrav i yrkesgruppen, vilket gör att skillnaderna kan vara stora i vilken kompetens undersköterskor besitter. Utredningen anser att språkkunskaperna i det svenska språket ofta är bristfälliga inom yrkesgruppen och att kunskaperna om dokumentation och medicinsk kompetens (läkemedelshantering) visar tydliga brister. Detta kan, enligt utredningen, leda till sämre kvalitet och säkerhet för brukarna och patienterna. Därför anser utredningen att det mest ändamålsenliga är att införa en skyddad yrkestitel för yrket undersköterska. Utredningen föreslår att endast den som har ett sådant bevis ska få använda yrkestiteln undersköterska i yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område, socialtjänstens område eller enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Socialstyrelsen föreslås som behörig myndighet för att pröva ansökningar om bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska.

Enligt utredningen fanns det i oktober 2017 cirka 183 000 yrkesverksamma undersköterskor i landet. Yrkesgruppen är en av de största yrkesgrupperna som är verksamma inom kommuner och regioner. Utredningen bedömer att behovet av

undersköterskor kraftigt kommer att öka p.g.a. den allt större andelen av äldre över 65 år i befolkningen.

Skyddade yrkestitlar är särskilt vanliga inom hälso- och sjukvård och juridiska tjänster. Argument för att införa skyddade yrkestitlar är ofta att skydda konsumenterna från okvalificerade utövare.¹ Konkurrensverket vill uppmärksamma att det finns flera internationella studier som visar att införandet av skyddade yrkestitlar kan skapa inträdeshinder i en bransch och driver kostnader som försämrar konkurrensen. Antalet skyddade yrkestitlar inom hälso- och sjukvård och omsorg har dock stadigt ökat över tid, trots att regering och riksdag under många år har haft ambitioner att begränsa antalet.

Konkurrensverket har i en rapport från 2018 redovisat hur införandet av skyddad yrkestitel inom djursjukvården, i form av legitimerad djursjukvårdare, lett till rekryteringsproblem och högre kostnader för djursjukvårdsföretagen, vilket i sin tur lett till högre priser för djursjukvård för konsumenterna. När legitimationskravet infördes ledde det även till att en del äldre erfarna djursjukvårdare valde att lämna yrket.²

Konkurrensverket gör samma bedömning när det gäller förslaget om att införa en skyddad yrkestitel för undersköterska. Risker är stor att det kan leda till att färre blir behöriga att arbeta som undersköterska, vilket riskerar att bli kontraproduktivt då utredningen själv bedömer att behovet av undersköterskor kommer att öka p.g.a. en allt större andel av äldre i befolkningen.

Av de drygt 180 000 yrkesverksamma undersköterskor som finns i dag behöver drygt hälften enligt utredningen ansöka om validering av sin kompetens och kunskap för att kunna behålla titeln som undersköterska, vilket i sig kan leda till att en del väljer att lämna yrket. Konkurrensverket menar att för att ta om hand problemen med bristande kvalitet etc. finns det andra möjligheter som t.ex. att bestämma att vissa arbetsuppgifter endast får utföras av den som har en viss formell kompetens, exempelvis när det gäller läkemedelshantering för att säkerställa kvaliteten för brukarna och patienterna. Konkurrensverket menar att kommuner, regioner och privata vårdgivare sannolikt kommer att mötas av högre lönekrav för gruppen behöriga undersköterskor. Konkurrensverket saknar i utredningen en konsekvensanalys av hur det kommer att påverka kostnaderna för arbetsgivarna, då ekonomin ofta är ett starkt styrmedel. Sammantaget bedömer Konkurrensverket att nackdelarna är större än fördelarna med att införa en skyddad yrkestitel för undersköterska. Konkurrensverket avstyrker därför utredningens förslag att i lag reglera yrket undersköterska.

---

¹ The Economist, *Occupational licensing blunts competition and boosts inequality*, 17th of February 2018.

² Konkurrensverket, *Bättre konkurrens om fler byter djurförsäkring*, 2018:6.

Detta yttrande har beslutats av stf. generaldirektören. Föredragande har varit rådet Leif Nordqvist.

Karin Lunning

Leif Nordqvist